

नागरिक लगानी कोष लगानी नीति, २०७५

प्रस्तावना : नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ को दफा ३२ अनुसार कार्य गर्न नागरिक लगानी कोषमा प्राप्त भएको कोषको फण्ड (Fund) लाई एक ट्रस्टीको रूपमा दक्ष तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी अधिकतम प्रतिफल प्राप्त गर्न कोषको संचालक समितिले देहायको नीति स्वीकृत गरी लागू गरेको छ।

* पहिलो संशोधन मिति : २०७५/११/०९

* दोश्रो संशोधन मिति : २०७६/०४/२९

परिच्छेद - १

संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ र परिभाषा

- १.१ **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (क) यस नीतिको नाम “नागरिक लगानी कोष, लगानी नीति-२०७५” रहेको छ।
(ख) यो नीति संचालक समितिबाट स्वीकृत गरिएको मिति २०७५।०८।२२ बाट प्रारम्भ हुनेछ।
- १.२ **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नीतिमा;
- (क) “ऐन” भन्नाले नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ सम्भन्नु पर्दछ।
(ख) “कोष” भन्नाले नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ बमोजिम स्थापना भएको नागरिक लगानी कोष सम्भन्नु पर्दछ।
(ग) “समिति” भन्नाले ऐनको दफा २५ बमोजिम गठन भएको कोषको संचालक समिति सम्भन्नु पर्दछ।
(घ) “लगानी उपसमिति” भन्नाले कोषको संचालक समितिले गठन गरेको लगानी उपसमिति सम्भन्नु पर्दछ।
(ङ) “कार्यकारी निर्देशक” भन्नाले ऐनको दफा ४२ बमोजिम नियुक्त कोषको कार्यकारी निर्देशक सम्भन्नु पर्दछ।
(च) “शेयर” भन्नाले शेयर पूंजीको विभाजित अंश सम्भन्नु पर्दछ।
* (छ) “सामूहिक लगानी कोष (म्युचुअल फण्ड)” भन्नाले प्रचलित धितोपत्र ऐन बमोजिम स्वीकृत योजना व्यवस्थापकले संचालन गरेको लगानी कोष एकांक कोष वा समय समयमा धितोपत्र बोर्डले तोकिएको अन्य सहभागीतामूलक कोष व्यवस्थापन कार्यक्रम सम्भन्नु पर्छ।
(ज) “कर्जा” भन्नाले कुनै चल अचल सम्पत्ति धितो वा बन्धक लिई वा अन्य आवश्यक सुरक्षण वा जमानत लिई कोषले निर्धारण गरेको शर्तमा दिने ऋण सम्भन्नु पर्दछ।
(झ) “डिबेञ्चर” भन्नाले कुनै संगठित संस्थाले जायजेथा धितो राखी (सुरक्षित) वा नराखी (असुरक्षित) जारी गरेको ऋणपत्र सम्भन्नु पर्दछ।
(ञ) “ऋणपत्र” भन्नाले राष्ट्र ऋण ऐन, २०५९ अन्तर्गत नेपाल सरकारले निष्कासन गरेको ऋणपत्र सम्भन्नु पर्दछ।
(ट) “धितोपत्र (सेक्युरिटी)” भन्नाले शेयर, स्टक, डिबेञ्चर स्टक र नेपाल सरकारले जारी गरेको ऋणपत्र सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले धितोपत्रको धरौटी सम्बन्धी हक र अधिकारपत्र समेतलाई जनाउँछ।

* दोश्रो संशोधनबाट थप गरिएको।

- (ठ) “लगानी” भन्नाले मुद्दती निक्षेप, मागेको बखत प्राप्त हुने निक्षेप, सरकारी सुरक्षण पत्र, कुनै संगठीत संस्थाको शेयर वा डिबेञ्चर, आवास परियोजनामा लगानी, स्थिर सम्पत्तिमा लगानी र अन्य धितोपत्रहरुमा गरिएको लगानी सम्झनु पर्दछ ।
- (ड) “प्राविधिक उपसमिति” भन्नाले ऐनको दफा ४३ बमोजिम गठन भएको विशेषज्ञहरुको प्राविधिक उपसमिति सम्झनु पर्दछ ।
- (ढ) “संगठीत संस्था” भन्नाले प्रचलित कानून बमोजिम संगठीत संस्थाको रुपमा स्थापना भएको बैंक तथा वित्तीय संस्था, पब्लिक कम्पनी, उद्योग वा त्यस्तै अन्य सरकारी वा सरकारको आंशिक स्वामित्व भएको संस्था वा गैरसरकारी संस्था सम्झनु पर्दछ ।
- (ण) “उद्योग” भन्नाले औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३ को दफा १५ अनुसारका उद्योग सम्झनु पर्दछ ।
- (त) “ट्रष्टी” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बचतकर्ता लगानीकर्ताहरुबाट संकलन गरी जम्मा भएको बचतकोषलाई सम्बन्धित योजनाको शर्त अनुसार लगानी व्यवस्थापन गर्न वा तत्सम्बन्धमा अन्य कुनै संगठीत संस्थासँग भएको सम्झौता बमोजिमको दायित्व पूरा गर्नको निमित्त दफा ४३ (क) बमोजिम कोषले तोकिदिएको कोषको समिति, उपसमिति वा त्यस्तो समिति वा उपसमितिको सदस्य वा समितिले तोकेको कोषको अधिकृत कर्मचारी सम्झनु पर्दछ ।
- (थ) “जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमिति” भन्नाले कोषको संचालक समितिले गठन गरेको जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमिति सम्झनु पर्दछ ।
- (द) “समयकालीन/आवधिक कर्जा” भन्नाले कुनै संगठीत संस्थालाई उत्पादन (सेवा समेत) क्षमताको सिर्जना गर्न वा विस्तार गर्न र आयमुलक कार्यको लागि साधारणतया एक वर्षभन्दा बढी अवधिकालागि कोषले प्रदान गर्ने कर्जालाई सम्झनु पर्दछ ।
- (ध) “परियोजना कर्जा (Project Financing)” भन्नाले कुनै संगठीत संस्थालाई नयाँ परियोजना स्थापना तथा सन्चालन गर्न वा साँवा भुक्तानी अवधि एक वर्षभन्दा बढी भएको अवस्थामा पूंजीगत खर्चको व्यवस्था गर्न दिइने कर्जा सम्झनु पर्दछ ।
- (न) “सहवित्तीयकरण (Consortium Financing)” कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको क्षेत्रमा ऐन अन्तर्गत कुनै संगठीत संस्थालाई कोष, प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित कोष जस्तै अन्य संस्था तथा बैङ्क वा वित्तीय संस्थाहरूसँग मिली सहवित्तीयकरणको आधारमा जोखिम तथा धितो विभाजन (पारीपासु) गर्ने गरी आपसमा भएको सम्झौता अनुसार संयुक्तरुपमा प्रवाह गरिने कर्जा सम्झनु पर्दछ ।
- (प) “ब्रिज लोन” ऋण वा शेयर निष्काशन वा अन्य श्रोतहरुबाट प्राप्त हुने रकमको प्रत्याभूति भएका र कोषबाट सैद्धान्तिक रुपमा कुनै प्रकारको स्थिर पूंजी कर्जा वा चालु पूंजी कर्जा वा अन्य कुनै प्रकारको कर्जा निकास दिने निर्णय भईसकेको वा निकास भईसकेकोमा कारणवश सम्बन्धित ग्राहकले पुर्‍याउनु पर्नेमध्ये कुनै प्रक्रिया पुर्‍याउन नसकी उपरोक्तानुसारको स्वीकृत कर्जा उपभोग गर्न केही समय ढिला हुने भएको र त्यस अवस्थामा ग्राहकलाई सम्बन्धित कार्यका लागि तुरुन्तै रकमको जरुरत पर्न गएमा रकम निकास हुन ढिलाई भएको कारणबाट परियोजना स्थापना र सञ्चालनमा ढिलाई भई प्रतिकूल असर पर्ने भएमा स्वीकृत कर्जाबाट पछि सोधभर्ना हुनेगरी तत्काल ऋणीहरुलाई प्रवाह गरिने कर्जा सम्झनु पर्दछ ।
- (फ) “चालुपूँजी कर्जा” दृष्टिवन्धक र बन्धकीको मूल धितोमा चालू सम्पत्ति (कच्चा पदार्थ, अर्ध तयारी वस्तु, तयारी वस्तु र असुल गर्नुपर्ने रकम) सिर्जनाका लागि आवश्यक पर्ने रकम जुटाउन प्रवाह गरिने कर्जा सम्झनु पर्दछ ।
- (ब) “सहभागी कर्जा” कोषले ऐनको दफा ३२ (ख) को व्यवस्था अनुसार स्वीकृत कार्यविधि अनुरूप सहभागीहरुलाई प्रदान गर्ने विभिन्न प्रकारका कर्जा तथा सापटीलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (भ) “जमानत कर्जा” कोषले तोकेको शर्तमा नेपाल सरकारको जमानतमा वा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जमानतमा प्रवाह हुने कर्जा सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद - २

उद्देश्य

२.१ लगानी नीतिको उद्देश्य:

- (क) कोषका विभिन्न योजना तथा कार्यक्रमहरुबाट प्राप्त भएका कोषहरु (Funds) ऐनको दफा ३२ अनुसार कर्जा प्रवाह तथा लगानी गर्ने,
- (ख) कोषको उत्तरदायित्व र जिम्मेवारीमा सघाउ पुग्ने गरी ऐनको दफा ३२ संग सम्बन्धित कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी अपेक्षा, प्राथमिकता र जोखिमहरु (Expectations, Priorities and Risk) स्पष्ट रुपमा निरूपण गर्ने,
- (ग) कर्जा तथा लगानी सम्बन्धमा स्पष्ट रुपमा परिभाषित गरिएका उद्देश्यहरु, कर्जा तथा लगानीको सुरक्षण, तरलता र मुनाफाको (Safety, Liquidity and Profitability) स्थिति कायम गर्न कोषलाई सघाउ पुर्याउने,
- (घ) अनुपालन तथा प्रतिवेदन (Compliance and Reporting) र जोखिम व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नियन्त्रणको रूपरेखा तयार गर्ने तथा कोषको कर्जा तथा लगानीका लागि पर्याप्त सुशासन संरचनाको सुनिश्चितता गर्ने,
- (ङ) कोषले प्रवाह गरेको कर्जा तथा लगानीको आवधिक रुपमा अनुगमन तथा समिक्षा गर्ने ।
- * (च) कर्जा तथा लगानीमा अन्तरनिहित जोखिम तथा प्रतिफलको मूल्यांकनको आधारमा उच्चतम प्रतिफल प्राप्तीको निमित्त उक्त लगानी संरचनाको पहिचान गर्ने ।
- * (छ) कोषमा संकलन भएको लगानी योग्य वित्तीय स्रोतलाई उत्पादनमूलक एवं पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा उपयोग गरी राष्ट्रिय विकासमा योगदान गर्ने ।
- * (ज) स्वेच्छक तथा अनिवार्य बचत रकमको संकलन तथा परिचालनको प्रभावकारिता अभिवृद्धि गरी तरलता व्यवस्थापनलाई बैज्ञानिक बनाउने ।
- * (झ) मुलुकको पूँजीबजार र वित्तीय बजारमा स्थिरता कायम गर्न सहयोग पुग्ने गरी प्रभावकारी ट्रेजरी व्यवस्थापन गर्ने ।
- * (ञ) कोषको नगद प्रवाहको नियमित विश्लेषणको आधारमा कर्जा तथा लगानी सम्बन्धी निर्णयलाई बैज्ञानिक, पारदर्शी, वस्तुनिष्ठ र पूर्वानुमान योग्य बनाउने ।

परिच्छेद - ३

क्षेत्रगत कर्जा तथा लगानी सीमा

* ३.१ कोषको क्षेत्रगत लगानी सीमा निम्नानुसार हुनेछ :

लगानी क्षेत्र	न्यूनतम सीमा	अधिकतम सीमा
सरकारी सुरक्षण पत्र	२%	१५%
कॉर्पोरेट ऋणपत्र/डिबेन्चर		२०%
मुद्दती निक्षेप		६५%
मागेको बखत प्राप्त हुने निक्षेप	१%	२%
शेयर तथा सामूहिक लगानी कोष, कोषमा परिणत भएको शेयर प्रत्याभूति समेत गरी		१७%

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

आवाश परियोजना तथा स्थिर सम्पत्तिमा लगानी		१०%
सहवित्तीयकरण परियोजना कर्जा		२०%
संस्थागत आवधिक/समयकालिन कर्जा		२५%
संस्थागत ब्रिज कर्जा		५%
संस्थागत चालू पूँजी कर्जा		५%
सहभागी कर्जा/सापटी		२५%
जमानत कर्जा	संचालक समितिको निर्णय अनुसार	

* ३.२ जोखिमको आधारमा कोषको लगानी सीमा: यस नीति अनुरूप प्रवाह हुने कर्जा तथा लगानीमा निहित जोखिम, आधार, सुरक्षा र प्रतिफललाई दृष्टिगत गरी कुल कर्जा तथा लगानीको क्षेत्रगत सीमा देहाय अनुरूप कायम गरिएको छ ।

जोखिमको वर्गीकरण	कर्जा तथा लगानीका क्षेत्रहरु	कर्जा तथा लगानी सीमा (प्रतिशतमा)
न्यून जोखिम	सरकारी सुरक्षण पत्र, नेपाल सरकार एवम् "क" वर्गको वाणिज्य बैंकको जमानतमा प्रवाह हुने कर्जा तथा लगानी, मुद्दती निक्षेप, मागेको वखत प्राप्त हुने निक्षेप (money at call), सहभागी विशेष सापटी समेत गरी	न्यूनतम ६०
मध्यम जोखिम	शेयर, सामुहिक लगानी कोष कर्पोरेट ऋणपत्र/डिबेन्चर, आवास परियोजना तथा स्थिर सम्पत्तिमा लगानी, र सहभागी शैक्षिक कर्जा, सरल चक्र कर्जा, घर सापटी समेत गरी	अधिकतम ४०
उच्च जोखिम	सहवित्तीयकरण र संस्थागत परियोजना कर्जा, चालू पूँजी कर्जा र ब्रिज कर्जा समेत गरी	अधिकतम २०

परिच्छेद - ४

लगानीको विधि र प्रक्रिया

- ४.१ **सरकारी सुरक्षण पत्रमा लगानी:** कोषले ऐनको दफा ३२ (ट) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही नेपाल सरकार तथा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट समय-समयमा जारी हुने सरकारी वण्ड, ऋणपत्रहरुमा लगानी गर्न सक्नेछ । कोषले अल्पकालीन तरलता व्यवस्थापनका लागि नेपाल राष्ट्र बैंकबाट जारी हुने ट्रेजरी बिलमा समेत लगानी गर्न सक्नेछ ।
- ४.२ **बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निक्षेपमा लगानी:**
- ४.२.१ **मुद्दती निक्षेपमा लगानी**
- ४.२.२ **लगानी रकम निर्धारण:** कोषका विभिन्न योजना तथा कार्यक्रमहरुमा प्राप्त भएका कोषहरु (Funds), कर्जा तथा लगानीबाट प्राप्त आमदानीहरु, कर्जा चुक्ता रकम, लगानीको म्याद समाप्ती पश्चात प्राप्त रकमहरु (maturity value) लगायत कोषले ऐनको दफा ३२ बमोजिमका अन्य कार्य गर्दा प्राप्त आमदानीहरुबाट कोषलाई नियमित रुपमा विभिन्न योजना तथा कार्यक्रमहरुबाट हुने भुक्तानीका लागि आवश्यक पर्ने रकम, मुद्दती निक्षेप बाहेक अन्य शिर्षकमा गरिने लगानीका लागि आवश्यक रकम तथा कोषको स्वीकृत बजेट अनुसार आवश्यक पूँजीगत तथा चालु खर्च रकम छुट्याई आउने बाँकी रकमलाई लगानीयोग्य रकमको रुपमा निर्धारण गरिने छ ।
- ४.२.३ **लगानीको मापदण्ड:** कोषले मुद्दती निक्षेपमा लगानी गर्दा ऐनको दफा ३२ (ख) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमध्ये संचालक समितिबाट स्वीकृतिप्राप्त संस्थाहरुमा देहाय बमोजिमका न्यूनतम मापदण्डहरु पुरा भएका संस्था निक्षेप योग्य संस्था हुने छन् ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

- (क) सर्वसाधारणका लागि साधारण शेयर निष्काशन गरेको,
तर, सर्वसाधारणका लागि साधारण शेयर निष्काशन नगरेको अवस्थामा कोषसँग साधारण शेयर निष्काशन गर्ने समझदारीको सम्झौता गरिसकेपछि निक्षेप योग्य संस्था मानिनेछ ।
- (ख) कोषमा रहेको निक्षेप/कुल निक्षेप अनुपात, संस्थागत निक्षेप/कुल निक्षेप अनुपात, प्राथमिक पूँजी अनुपात, पूँजीकोष अनुपात, निष्कृत कर्जा अनुपात (एन.पी.ए.), कर्जा/स्वदेशी निक्षेप तथा प्राथमिक पूँजी अनुपात (सि.सि.डि. अनुपात) र खुद तरल सम्पत्ति/स्वदेशी निक्षेपको अनुपात नेपाल राष्ट्र बैंकद्वारा तोकिएको मापदण्ड भित्र रहेको,
- * (ग) नेपाल राष्ट्र बैंकले कारोबारमा बन्देज नलगाएको, शिघ्र सुधारात्मक कारवाहीबाट फुकुवा भएको अवधि १ वर्ष पुरा भएको, समस्याग्रस्त कारवाहीको स्थितिबाट फुकुवा भएको अवधि ३ वर्ष पुरा भएको र कोषको जोखिम विश्लेषणमा लगानीको लागि उपयुक्त देखिएको ।
- * (घ) विगतमा कोषले मुद्धती निक्षेपमा लगानी गर्दा कोषलाई आवश्यक परेको समयमा वा म्याद समाप्त भए पश्चात निक्षेप रकम भुक्तान गर्ने, पाकेको ब्याज रकम तथा भुक्तानी अवधि नाघेको निक्षेप रकम सोही दिन कोषको खातामा प्रविष्टी गर्ने र कोषसँगको अन्य कारोबार समयमा नै राफसाफ गरेको, वा सो अनियमितता वापतको विलम्ब ब्याज तथा कोषले निर्धारण गरेको अन्य शर्त पुरा गरेको/शुल्क बुझाईसकेको ।
- * (ङ) (ड) संचित नोक्सानी नरहेको संस्था ।

४.२.४ **त्रैमासिक मापदण्डको अभिलेख:** कोषले उपदफा ४.२.३ खण्ड (ख) बमोजिमका वित्तीय सुचकाङ्कको विवरण अनुसूची ३ मा उल्लेखित ढाँचामा तयार गरी अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ । उक्त विवरणहरू बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको गत आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणको आधारमा वा अर्को आर्थिक वर्ष शुरु भएको तर सो वर्षको लेखापरीक्षण भइनसकेको अवस्थामा सो आर्थिक वर्षको अन्त्यमा प्रकाशित लेखापरीक्षण हुन बाँकी (चौथो त्रैमासिक) वित्तीय विवरणको आधारमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

तर, कुनै पनि संस्था अनुसूची ३ को सुचकाङ्कमा यस नीति बमोजिम निक्षेप योग्य संस्था हुने मापदण्ड पुरा गरेको भएता पनि प्रकाशित निकटतम त्रैमासिक वित्तीय विवरण अनुसार निक्षेपयोग्य संस्था हुन चाहिने मापदण्ड पुरा नभएको देखिएमा सोही त्रैमासिक वित्तीय विवरणलाई आधार मानी अनुसूची ३ लाई प्रत्येक त्रैमासमा अद्यावधिक गरिनेछ । लगानी उपसमितिले तयार गर्ने मासिक प्रतिवेदनमा उक्त विवरण संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

*४.२.५ **बोलपत्र आव्हान:** उपदफा ४.२.२ बमोजिम लगानीको रकम निर्धारण भए पश्चात, उपदफा ४.२.३ को दायरामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट निक्षेपको लागि बोलपत्र आव्हान गरिनेछ । बोलपत्र आव्हान माग गर्दा राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा कम्तीमा तीन कार्य दिनको म्याद राखी अनुसूची १ अनुसारको सूचना प्रकाशित गर्नुपर्नेछ । साथै उक्त सूचना कोषको आधिकारीक वेवसाइटमा समेत प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । यस्तो सूचना बैंक तथा वित्तीय संस्थाको आधिकारीक ईमेल मार्फत पत्राचार गर्नु पर्नेछ र सो सूचना तथा अनुसूची २ अनुसारको कोटेशन प्रस्ताव फारम कोषको वेवसाइटमा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ ।

४.२.६ **बोलपत्र/प्रस्ताव दर्ता तथा स्वीकार हुने अवस्था :** लगानीको लागि प्राप्त नयाँ बोलपत्र/प्रस्ताव बेग्लै दर्ता पुस्तिकामा अभिलेख गरिने छ । कुनै पनि संस्थाले तोकिएको मिति तथा समयवाधि भित्र पठाएको एउटा मात्र बोलपत्र/प्रस्ताव निर्णय प्रकृत्यामा समावेश गरिने छ । तोकिएको मिति तथा समयवाधि भित्र कुनै एक संस्थाको एक भन्दा बढी बोलपत्र/प्रस्ताव प्राप्त भएमा उक्त संस्थाबाट प्राप्त सबै बोलपत्र/प्रस्तावहरू स्वतः रद्द भई निर्णय प्रकृत्यामा समावेश गरिने छैन । निर्णय प्रकृत्यामा समावेश भएका शिलबन्दी बोलपत्र/प्रस्ताव लगानी उपसमितिको बैठकमा खोलिने छ र अनुसूची ४ अनुसारको रोहवरको अभिलेख राखिने छ ।

४.२.७ **लगानीको निर्णयका आधारहरू:** लगानी सम्बन्धि निर्णयका आधारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

- (क) निक्षेप लगानी गर्दा प्रभावकारी वार्षिक व्याजदर (Effective Annual Interest Rate) बढी भएको आधारमा उपदफा ४.२.८ को सीमाभित्र रही लगानीको निर्णय गर्नु पर्दछ ।
- (ख) व्याज दर समान भएमा उपदफा ४.२.८ को सीमाभित्र रही कोषको सो संस्थामा रहेको निक्षेप र डिबेञ्चर/उक्त संस्थाको चुक्ता पूँजी तथा जगेडा कोषको अनुपातको योग्यताक्रम अनुसार कम अनुपातलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ । यसरी योग्यताक्रम (Ranking) को आधारमा निर्णय गर्दा जुन वर्गको संस्था हो सोही वर्गसँग मात्र तुलना गर्नु पर्दछ ।
- (ग) कुनै पनि संस्थाले प्रभावकारी वार्षिक व्याजदर (Effective Annual Interest Rate) बढी प्रस्ताव गरेता पनि उपदफा ४.२.८ (ख) वा (ग) को एकलपक्ष सीमा भन्दा माथि निक्षेप दिने निर्णय गर्दा उचित कारण उल्लेख गर्नु पर्नेछ र यसको जानकारी जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमिति र संचालक समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

स्पष्टिकरण: कोषको सो संस्थामा रहेको निक्षेप र डिबेञ्चर भन्नाले प्रस्तावित लगानी रकमको निर्णय गर्नु भन्दा अगाडि कोषले उक्त संस्थामा गरेको कूल मुद्दती निक्षेप तथा डिबेञ्चर लगानी समेत जनाउनेछ ।

४.२.८ लगानीको निर्णय गर्दा लागु हुने एकल पक्ष सीमा:

- (क) एक पटक निर्णय गर्दा समान व्याजदर तोक्ने वित्तीय संस्थाहरूमध्ये एउटा संस्थाको हकमा कोषको जम्मा वोलकवोल रकमको बढीमा १० प्रतिशतसम्म लगानी गर्न सकिने छ । तर यसरी लगानी गर्न पर्याप्त वोलपत्र प्राप्त नभएमा सोही संख्याको आधारमा दामासाहीले पनि लगानीको निर्णय गर्न सकिने छ ।
- (ख) कोषले प्रत्येक बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा कोषको कूल मुद्दती निक्षेप लगानीको १० प्रतिशत भन्दा बढी राख्ने छैन ।
- (ग) एउटा संस्थाको हकमा, लगानीको निर्णय पश्चात कोषको सो संस्थामा रहेको कूल निक्षेप तथा डिबेञ्चर/प्रस्ताव पेश गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको चुक्ता पूँजी तथा जगेडा कोष अनुपात बढीमा ५० प्रतिशतसम्म हुन सक्ने छ ।
- (घ) एउटा संस्थाको हकमा, लगानीको निर्णय पश्चात कोषको सो संस्थामा रहेको कूल निक्षेप/प्रस्ताव पेश गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कूल निक्षेप अनुपात बढीमा १५ प्रतिशत सम्म हुन सक्नेछ ।

***४.२.९ मुद्दती निक्षेप लगानी नवीकरण गर्ने अवस्था :** मुद्दती निक्षेपको म्याद समाप्त हुने मिति र सो लगत्तै लामो सार्वजनिक विदा (दर्शै/तिहार) परेमा मुद्दती निक्षेप लगानी नवीकरण गर्न सकिने छ । नवीकरण गर्दा कुनै एक बैंक तथा वित्तीय संस्थाको म्याद समाप्त भएको निक्षेपलाई बढीमा २ (दुई) पटक सम्म, उपदफा ४.२.३ को मापदण्ड, ४.२.८ को एकल पक्ष सीमा र यस नीतिगत व्यवस्था बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गरी नवीकरण गरिने छ ।

४.२.१० मुद्दती निक्षेपको अग्रिम म्याद समाप्ती (Premature) गर्ने सम्बन्धमा: कोषले मुद्दती निक्षेपमा गरेको लगानी रकम कोषलाई अग्रिमरूपमा आवश्यक भएमा, कोषले उक्त लगानी भन्दा बढी प्रतिफल प्राप्त हुने अवसर प्राप्त भएमा वा उक्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले नियमित रूपमा व्याज भुक्तानी नगरेमा, कोष तथा सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको सहमतीमा उक्त मुद्दती निक्षेपमा गरेको लगानीलाई अग्रिम म्याद समाप्ती (Premature) गर्न सक्नेछ । तर, यसरी अग्रिम म्याद समाप्ती गर्दा कोषको हितलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

***४.२.११**

४.३ मागेको वखत प्राप्त हुने निक्षेपमा लगानी: यस नीतिगत व्यवस्थाको सिमाभित्र रही, नगद प्रवाह अनुसार कोषमा जम्मा भएको रकम र कोषबाट हुने भुक्तानीको अवस्था हेरी मागेको वखत प्राप्त हुने निक्षेपमा लगानी गर्न सक्नेछ । यस प्रकारको निक्षेपमा प्राप्त हुने व्याज, उक्त खाताको आवश्यकता तथा प्रयोजन आदिलाई ध्यानमा राखी विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाको निक्षेपमा लगानी गरिने छ ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

- ४.४ **शेयरमा लगानी:** कोषले ऐनको दफा ३२ (ड) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही सूचीकृत भएका/हुने संगठित संस्थाको संस्थापक शेयर, साधारण शेयर, हकप्रद शेयर र अग्राधिकार शेयरमा लगानी गर्न सक्नेछ । कोषले प्राथमिक वा दोस्रो बजारबाट समेत शेयर खरिद/बिक्री गर्न सक्नेछ । कोषले यस नीतिमा उल्लेख भए अनुसार धितोपत्रको खरिद वा बिक्री गर्दा प्रतिफल, बजारको अवस्था र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नु मुख्य उद्देश्य रहनेछन् । यसरी संस्थापक शेयरमा लगानी गर्दा कोषको स्थायी प्रतिनिधि संचालक समितिमा रहने वा नरहने गरी लगानी गर्न सकिनेछ । सामुहिक लगानी कोषका लागि प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी विनियमावली अनुसार सुरक्षित गरिएको शेयरमा भएको लगानीलाई नागरिक एकांक योजनामा लेखांकन गर्नु पर्नेछ ।
- ४.४.१ **एकल पक्ष लगानी सीमा:** यसरी कुनै एक संस्थाको शेयरमा लगानी गर्दा त्यस्तो संस्थाको निष्काशित पूँजीको १५ (पन्ध्र) प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ । तर, नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व भएको कम्पनी वा सार्वजनिक संस्थान वा त्यस्तो संस्थानको शेयर लगानीमा स्थापना भएको कम्पनीमा तथा ऐनको दफा ३२ (छ), (ड) र (ड१) बमोजिम कोषले सहायक कम्पनी खडा गर्दा तथा कोषले शेयर प्रत्याभूतीकर्ताको रूपमा काम गर्दा यस्तो एकल पक्ष लगानी सीमा लागु हुने छैन ।
- ४.४.२ **शेयरमा लगानीको मापदण्ड:** शेयरमा लगानी गर्दा देहायको मापदण्डको अधिनमा रही लगानी गरिनेछ ।
- *४.४.२.१ सार्वजनिक आव्हान मार्फत निष्काशन गरिएका शेयरमा लगानी ।
- (क) कोषले शेयर धारण गर्ने संस्था प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको हुनु पर्नेछ । साथै, उक्त संस्थाको कुनै नियमनकारी निकाय भएमा सो निकायबाट ईजाजत/स्वीकृत प्राप्त संस्था हुनु पर्नेछ ।
- (ख) उक्त शेयर निष्काशनको विवरणपत्र नेपाल धितोपत्र बोर्डमा स्वीकृत भएको हुनु पर्नेछ ।
- (ग) कोषले शेयर धारण गर्ने संस्थाको प्रति शेयर नेटवर्थ, अंकित मूल्य भन्दा बढी हुनु पर्नेछ र प्रति शेयर आमदानी शुन्य भन्दा माथि हुनु पर्नेछ । तर, प्राथमिक निष्काशनको हकमा संस्थाको स्वीकृत विवरणपत्रमा उल्लेख गरिएको प्रक्षेपित वित्तीय विवरण अनुसार उक्त संस्थाले भविष्यमा गर्न सक्ने व्यवसाय विस्तारको विश्लेषणको आधारमा कोषबाट थप अध्ययन तथा विश्लेषण गरी उपयुक्त देखिएमा लगानी गर्न बाधा पुग्ने छैन ।
- (घ) जलविद्युत आयोजनाको प्राथमिक शेयर निष्काशनको हकमा उक्त आयोजनाको क्षमता, प्रति मेगावाट लागत, लगानी फिर्ता भुक्तानी अवधि (Pay Back Period), प्राविधिक पक्षहरू (Flow, Head, Run of River/Plant with Reservoir) तथा आयोजनाका संस्थापकहरूको पृष्ठभूमिको पनि अध्ययन गरी लगानी गरिने छ ।
- (ङ) हकप्रद शेयरमा लगानी गर्दा, माथि उल्लेखित मापदण्डका अतिरिक्त, उक्त शेयरको बजार मूल्य (निकटतम कारोवार भएको दिनको अन्तिम मूल्य र १८० दिनको अन्तिम मूल्यको औसत मध्ये जुन घटि छ सो मूल्य) सो शेयरको अंकित मूल्य भन्दा कमिमा बीस प्रतिशतले बढी हुनु पर्नेछ ।
- * (च) कोषले फर्दर पब्लिक अफरिड (FPO) मा लगानी गर्दा माथि उल्लेखित मापदण्डका अतिरिक्त उक्त शेयरको विगत वर्षहरूको बजार मूल्यको उतारचढाव तथा औसत मूल्य र हालको बजार मूल्यको तुलनात्मक विश्लेषण गरी लगानी गर्ने निर्णय गर्नुपर्नेछ ।
- * (छ) **लिलाम बिक्रीको माध्यमबाट शेयरमा लगानी:** लिलाम बिक्रीको माध्यमबाट खुल्ला भएका सर्वसाधारण तथा संस्थापक समूहका शेयरहरूमा लगानी गर्दा उक्त शेयरको विगत वर्षहरूको बजार मूल्यको उतारचढाव तथा औसत मूल्य र हालको बजार मूल्यको तुलनात्मक विश्लेषण गरी बोलकबोलमा उल्लेखित न्यूनतम प्रति शेयर दररेट तथा लगानी पश्चात उक्त कम्पनीले भविष्यमा दिन सक्ने प्रतिफललाई आधार मानी फरक फरक दररेटमा आवेदन दिई लगानी गर्न सकिनेछ ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

* पहिलो संशोधनबाट संशोधित ।

***४.४.२.२ दोस्रो बजारबाट शेयर कारोबार गर्दा अपनाइने प्रक्रिया**

(क) **शेयर दलाल सूचीकरण:** कोषले दोस्रो बजारबाट शेयर कारोबार गर्नका लागि स्वीकृत प्राप्त धितोपत्र दलालहरुलाई आर्थिक वर्ष शुरु हुन अगावै सूची दर्ताको लागि राष्ट्रिय स्तरको दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशन गरी रितपूर्वक सूची दर्ता भएका धितोपत्र दलालहरूसँग कारोबार गरिनेछ ।

(ख) **शेयर छनौट:** शेयर कारोबार गर्नु अघि शेयर छनौट गर्नुपर्ने छ । छनौट गर्दा शेयर खरिद गरिने संस्थाका देहायका विभिन्न पक्षहरुमा ध्यान दिनुपर्ने छ:

१. संगठीत संस्था संचालनमा आएको समय र कार्यक्षेत्र,
२. चुक्ता पूँजी र पूँजी योजना,
३. अन्तिम त्रैमासिक तथा वार्षिक वित्तीय परिसुचकांकहरु,
४. विगतमा प्रदान गरिएको प्रतिफल, भविष्यमा प्रदान गर्नसक्ने संभावित लाभांश, भावि योजना,
५. नेपाल स्टक एक्सचेन्जद्वारा सूचीकृत संस्थालाई गरिएको वर्गिकरण,
६. विगत १८० दिनको औषत मूल्य, मूल्यमा उतार चढाव, १५ प्रतिशत भन्दा बढी फरक परेको भए सोको कारण र हालको बजार मूल्यको फरक,
७. नियमित रूपमा खरिद विक्री हुने शेयर हो वा होइन,
८. संस्थापक, संचालक र व्यवस्थापन पक्ष,
९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाको हकमा यस नीतिको अनुसूची २ मा उल्लेखित विभिन्न परिसुचकहरुको पालना ।

(ग) **शेयर खरिद छनौट प्रकृया:**

*१. **खरिद मापदण्ड:** छनौट पश्चात विगत ३ आर्थिक वर्षदेखि लगातार नाफा कमाई लाभांश समेत वितरण गरिरहेका संगठीत संस्थाहरुमध्ये प्रतिशेयर लाभांश क्षमता (प्रतिशत) तथा प्रतिशेयर आम्दानी (EPS) उक्त संस्था वर्गिकरण रहेको वर्ग (Industry/Sector) मा रहेका अन्य सूचीकृत संस्थाको औसत लाभांश क्षमता तथा प्रतिशेयर आम्दानी (EPS) को कम्तीमा ७० प्रतिशत रहेका संगठीत संस्थाहरुको शेयर खरिद गर्न सकिनेछ ।

तर,

नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेका संगठीत संस्थाहरु, लगायतका अन्य संगठीत संस्थाहरुको संस्थापक तथा साधारण शेयरको हकमा उल्लेखित मापदण्डहरु पुरा नभएता पनि संचालक समितिको स्वीकृती लिई खरिद गर्न बाधा पर्ने छैन ।

स्पष्टिकरण:

सुचक	सुचकको गणना	कैफियत
प्रतिशेयर लाभांश क्षमता (प्रतिशत)	(वार्षिक खुद नाफा + जगेडा कोष)/शेयर संख्या	खरिद गर्नु अघिको प्रकाशित वित्तीय विवरण अनुसार (सोही वर्गका सम्पूर्ण संस्थाको वित्तीय विवरण प्रकाशित भइसकेको हुनुपर्ने)
प्रतिशेयर आम्दानी (EPS)	वार्षिक खुद नाफा /शेयर संख्या	

२. **खरिद प्राथमिकता :** यसरी शेयर खरिद गर्दा संस्था रहेको वर्ग (Industry/Sector) मा रहेका सबै सूचीकृत संस्थाको औसत PE Ratio, अर्थात बजार मूल्य/प्रतिशेयर आम्दानी अनुपात भन्दा कम PE Ratio भएका, लाभांश प्रस्तावित भई घोषणा नभएका संगठीत संस्थाहरुको हकमा बढी लाभांश प्रस्ताव गरेका संगठीत संस्थाहरु र लाभांश घोषणा भई शेयरधनी दर्ता कित्ताव बन्द (Book Close) नभएका संगठीत संस्थाहरुको हकमा बढी लाभांश घोषणा गरेका संगठीत संस्थाहरुलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।

* दोस्रो संशोधनबाट संशोधित ।

* पहिलो संशोधनबाट संशोधित ।

स्पष्टिकरण:

सूचक	सूचकको गणना	कैफियत
PE Ratio	बजार मूल्य/प्रतिशेयर आम्दानी	बजार मूल्य भन्नाले खरिद गर्ने मिति भन्दा अगिल्लो महिनाको अन्तिम बजार मूल्य जनाउने ।

(घ) **खरिद गर्न योग्य नहुने अवस्था:** खण्ड (ग १) मा उल्लेखित मापदण्ड अनुसार शेयर खरिद गर्न योग्य देखिएता पनि देहायका संगठीत संस्थाको शेयर खरीद गरिने छैन :

१. यस कोषसंगको कारोवारमा नियमित नभएका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु,
२. नेपाल राष्ट्र बैंक, वीमा समिति लगायत अन्य नियमक निकायद्वारा कारोवारमा बन्देज लगाएका वा कारवाहीमा रहेका संगठीत संस्थाहरु,
३. नियमक निकाय नभएका सूचीकृत संगठीत संस्थाको हकमा उक्त संस्थाको आर्थिक प्रतिवेदन, त्रैमासिक वित्तीय विवरणहरु नियमित रूपमा प्रकाशित नभएका,
४. संस्थागत सुशासन कमजोर देखिएका तथा मूल्यमा नकारात्मक प्रभाव पार्न सक्ने संवेदनशील सूचना र समाचार कोषको जानकारीमा आएका संगठीत संस्थाहरु ।

(ङ) **शेयर विक्री प्रकृया:** कोषले गरेको शेयर लगानी मध्ये विक्री योग्य कुनै वा सम्पूर्ण शेयर विक्री गर्नु परेमा शेयर विक्री गर्नुपर्ने कारण, खरीद गर्दाको लागत, विक्री गर्दाको आम्दानी, खरिद/विक्री गर्दा पर्नसक्ने सकारात्मक र नकारात्मक असर तथा अन्य आवश्यक कुराहरु विवेचना तथा समिक्षा गर्नुपर्नेछ । कोषको स्वामित्वमा रहेका शेयरहरु विक्री गर्दा देहायका मापदण्डहरुको अधिनमा रही गर्नुपर्नेछ ।

- (१) शेयर खरिद गर्दाका बखतको प्रति शेयर लागत (कमिशन तथा शुल्क सहित) मा शेयर विक्री गर्नु अघि कोषले गरेको मुद्दती निक्षेपको लगानीमा प्राप्त हुने अधिकतम प्रभावकारी वार्षिक व्याजदर (EAR) भन्दा कमिमा ५(पाँच) प्रतिशतले बढी प्रतिफल आउने गरी विक्री गर्न सकिनेछ ।
 - (२) दीर्घकालिन शेयर लगानीमा वर्गिकृत भएका शेयर वाहेक अन्य कुनै संगठीत संस्थाको शेयरको हकमा शेयर खरीद गर्दाका बखतभन्दा बजार मूल्य घट्न गई भविष्यमा पनि बजार मूल्य घट्न सक्ने आधारहरु देखिएमा नोक्सानी कम गर्ने उद्देश्यले उक्त संगठीत संस्थाको शेयर विक्री गर्नुपर्ने आधार सहित संचालक समितिबाट अनुमोदन गर्ने गरी विक्री गर्न सकिनेछ ।
 - (३) प्रचलित कानून अनुसार कोषले अन्य कुनै सूचीकृत संगठीत संस्थाको संस्थापक तथा साधारण शेयर स्वामित्वमा ग्रहण गर्न नसक्ने व्यवस्था भएमा कानूनी अनुपालना पुरा गर्नका लागि उक्त शेयर संचालक समितिबाट स्वीकृती लिई बजार मूल्यमा विक्री गर्न सकिनेछ ।
 - (४) कोषबाट संचालित विभिन्न योजनाहरुको नाफा सुनिश्चित गर्न तथा तरलताको व्यवस्थापन गर्न अन्य कुनै माध्यमबाट कोषको हित सुनिश्चित हुने नदेखिएमा आवश्यकता अनुसार सूचीकृत शेयरहरुमध्ये अधिकतम प्रतिफल आउने शेयर विक्री गर्न सकिनेछ ।
- * (५) अन्यत्र जेसुकै उल्लेख भएतापनि “Promoter Tradable” वाहेक अन्य सबै प्रकारका संस्थापक शेयरको हकमा संचालक समितिबाट स्वीकृती लिई विक्री गर्नु पर्नेछ ।

*४.४.५ शेयर लगानी सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाको व्यवस्थापन

शेयर कारोबारसँग सम्बन्धित सबै प्रकारका सूचना तथा तथ्याङ्कको दुरुपयोग तथा अनधिकृत पहुँच नहुने गरी आवश्यक सुरक्षा व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । लगानीको लागि आवश्यक तथ्याङ्कहरु संगठीत संस्थाको प्रकाशित वार्षिक तथा त्रैमासिक वित्तीय विवरण अनुसार अद्यावधिक गरी विश्लेषण गरिनेछ । उक्त विश्लेषण तयार गर्ने, अनलाइन शेयर खरिद विक्री आदेश दिने प्रयोजनको लागि छुट्टै कार्यस्थल (डेस्क तथा कम्प्युटर आदी) व्यवस्था गरिनेछ । सो कार्यस्थल आधिकारीक व्यक्तिलाई मात्र प्रयोग गर्न दिने व्यवस्था मिलाइनेछ, र सो को सुरक्षाको लागि आवश्यक सयन्त्र (Password Protection, Decoding, Regular data backup, Disaster recovery etc) को व्यवस्था गरिनेछ ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

* पहिलो संशोधनबाट संशोधित ।

*४.४.६ संगठीत संस्थाहरूको Takeover तथा Equity Injection

कोषको हितलाई प्राथमिकतामा राखी प्रचलित ऐन, कानून तथा नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ अनुसार कुनै पनि संगठीत संस्थाहरूको शेयरमा लगानी गरी उक्त संस्थाको व्यवस्थापन तथा आर्थिक कारोवार संचालन गर्न सक्नेछ। यसरी लगानी गर्दा अन्य संगठीत संस्था, फर्म, कम्पनी वा व्यक्तिहरूसँग सहभागी भई संयुक्त रूपमा लगानी गर्न समेत सकिनेछ। यसरी लगानी गर्दा संचालक समितिको स्वीकृतिमा गर्नुपर्नेछ।

*४.४.७ लगानी गरेको शेयरलाई धितोमा राखी कर्जा लिन सकिने:

कोषको हितलाई प्राथमिकतामा राखी कोषले आवश्यकता अनुसार प्रचलित ऐन, कानून तथा नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ अनुसार कोषको स्वामित्वमा रहको शेयरलाई धितो राखी कर्जा लिन सक्नेछ। यसरी कर्जा लिदा संचालक समितिको स्वीकृतिमा लिनुपर्ने छ।

४.५ **डिबेञ्चरमा लगानी:** कोषले ऐनको दफा ३२ (ड) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही बैंक तथा वित्तीय संस्था वा अन्य सूचीकृत भएको/हुने कम्पनीहरूले जारी गरेको डिबेञ्चरमा ४.५.१ र ४.५.२ बमोजिमको अवस्थामा लगानी गर्न सक्नेछ। कोषले प्राथमिक वा दोस्रो बजारबाट समेत डिबेञ्चर खरिद/बिक्री गर्न सक्नेछ। कोषले यस नीतिमा उल्लेख भए अनुसार डिबेञ्चरको खरिद वा बिक्री गर्दा प्रतिफल, बजारको अवस्था र गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नु मुख्य उद्देश्य रहनेछन्।

४.५.१ **एकल पक्ष लगानी सीमा:** कुनै एक संस्थाको डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा त्यस्तो संस्थाले जारी गरेको कुल डिबेञ्चरको पच्चीस प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ। यसरी कुनै संस्थाको डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा, सुरक्षित डिबेञ्चरको हकमा त्यस्तो संस्थाको नेटवर्थको पन्ध्र प्रतिशत र असुरक्षित डिबेञ्चरको हकमा त्यस्तो संस्थाको नेटवर्थको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी लगानी गर्नु पर्नेछ।

४.५.२ **डिबेञ्चरमा लगानीको मापदण्ड:** डिबेञ्चरमा लगानी गर्दा तलका मापदण्डको अधिनमा रही लगानी गर्नु पर्नेछ।

- (क) कोषले डिबेञ्चर धारण गर्ने संस्था प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको हुनुपर्नेछ। साथै, उक्त संस्थाको कुनै नियमनकारी निकाय भएमा सो निकायबाट ईजाजत/स्वीकृत प्राप्त संस्था हुनुपर्नेछ,
- (ख) उक्त डिबेञ्चर निष्काशनको विवरणपत्र नेपाल धितोपत्र बोर्डमा स्वीकृत भएको हुनुपर्ने छ,
- (ग) डिबेञ्चर जारी गर्ने संस्था तीन वर्षदेखि लगातार नाफामा संचालन भएको हुनुपर्ने छ,
- (घ) डिबेञ्चर जारी गर्ने संस्थाको कर्जा/स्व:पूँजी अनुपात डिबेञ्चर जारी गरिसकेपछि बढीमा ६०:४० सम्म हुनु पर्ने छ,
- (ङ) डिबेञ्चरको भुक्तानी अवधि तोकिएको हुनुपर्नेछ र सो डिबेञ्चर निष्काशन पश्चात नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लिमिटेड मा सुचीकृत हुनु पर्नेछ।

४.६ **आवास परियोजना तथा स्थिर सम्पत्तिमा लगानी:**

- (क) कोषले ऐनको दफा ३२ (थ) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही आवास परियोजना तथा स्थिर सम्पत्तिमा लगानी गर्न सक्नेछ।
- (ख) कोषले उपयुक्त ठहर्‍याएको स्थानमा जग्गा विकास, आवासीय भवन निर्माणसँग सम्बन्धित परियोजना संचालन गर्न सक्नेछ र कोषले विकास गरेका जग्गा तथा निर्माण गरेका व्यापारिक तथा आवासीय भवनहरू बिक्री वितरण गर्न वा बहालमा दिन सक्नेछ।
- (ग) कोषले आवश्यकता अनुसार आवास परियोजना तथा स्थिर सम्पत्तिमा लगानी गर्ने सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया तथा शर्तहरू तोक्न सक्नेछ।

* (घ) यसरी लगानी गर्दा नागरिक लगानी कोषको केन्द्रिय हिसाब अन्तर्गत गर्नुपर्नेछ।

* पहिलो संशोधनबाट संशोधित।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित।

४.७ सहभागी कर्जा तथा सापटी:

- (क) कोषले ऐनको दफा ३२ (ख) को व्यवस्था र लगानी नीतिको सीमामा रही स्वीकृत कार्यविधि अनुरूप सहभागीहरूलाई विशेष सापटी, घर सापटी, शैक्षिक कर्जा, सरल कर्जा लगायत अन्य यस्तै प्रकारका कर्जा तथा सापटी उपलब्ध गराउन सक्नेछ।
- (ख) कोषका सदस्य/सहभागीहरूले कोषको ट्रष्ट फण्डमा गरेको योगदानका आधारमा यो सुविधा प्रदान गरिनेछ। यस्तो ऋणको पुनर्भुक्तानीको व्यवस्था कर्जा तथा सापटीको प्रयोगबाट सिर्जित नगद प्रवाह र सहभागीको अन्य निश्चित नगद प्रवाहको आधारमा तय गरिनेछ। कोषको हित तथा सहभागीहरूको सुविधालाई दृष्टिगत गर्दै कोषले सहभागीहरूका लागि सापटीका क्षेत्रहरू पहिचान गरी कर्जा तथा सापटी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ।
- (ग) कोषले सहभागीहरूलाई उपलब्ध गराउने कर्जा तथा सापटी कार्यक्रमहरूमा समसामयिक सुधार, परिमार्जन र स्थगन समेत गर्न सक्नेछ।
- (घ) कोषले सहभागीहरूलाई उपलब्ध गराउने कर्जा तथा सापटी सम्बन्धी अन्य प्रक्रिया सम्बन्धित कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम हुनेछ।

४.८ संस्थागत/परियोजना कर्जा:

- (क) कोषले ऐनको दफा ३२, ३३, ३४, ३५, ३६ र ५३ को व्यवस्था, लगानी नीतिको व्यवस्था, व्यवस्थापन विनियमावली, २०४८ को सीमा र परियोजना कर्जा निर्देशिका, २०६४ को अधिनमा रही संगठीत संस्थाहरूलाई पूर्वाधार विकास, पर्यटन, कृषि, उर्जा, वैकल्पिक उर्जा विकास, सूचना तथा प्रविधि, वन्यजन्तु, खनिज, सेवा, निर्माण आदि क्षेत्रमा संस्थागत वा सहवित्तीयकरण कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछ।
- (ख) कर्जाको लागि मूल धितोको अतिरिक्त ऋणीको जोखिमको स्थिति अनुसार थप धितो पनि माग गर्न सक्नेछ।
- (ग) यस्तो कर्जा जलविद्युत परियोजना बाहेकका परियोजनाहरूका लागि अधिकतम कर्जा अवधि १० वर्षको हुनेछ। जलविद्युत परियोजनाहरूका सम्बन्धमा यस्तो कर्जा अधिकतम १५ वर्षको अवधिको लागि प्रदान गरिने छ।
- (घ) कोषले निजी कम्पनी तथा सो कम्पनीबाट संचालित परियोजनामा लगानी गर्ने छैन।

४.८.१ सहवित्तीयकरण कर्जा:

- (क) कोषले ऐनको दफा ३२, ३३, ३४, ३५, ३६ र ५३ को व्यवस्था, लगानी नीतिको व्यवस्था, कोषको व्यवस्थापन विनियमावली, २०४८ र सहवित्तीयकरण कार्यविधि, २०६८ को अधिनमा रही सहवित्तीयकरण कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछ।
- (ख) नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ तथा अन्य प्रचलित ऐन, कानूनमा भएका व्यवस्थाका कारण सहवित्तीयकरण कर्जाको अगुवा बैंक हुन सक्ने नभएता पनि सहभागी संस्थाको रूपमा सहवित्तीयकरण कर्जाको परियोजना विश्लेषण, सम्पत्ति दायित्वको मूल्यांकन तथा अनुगमन गरी कोषले आफ्नो लगानी पुनरावलोकन गर्नेछ।
- (ग) आपसी लाभको सम्बन्ध भएको नयां ग्राहक वा कोषसंग धेरै राम्रो कारोबार गरेको ठूलो ग्राहकसंगको कर्जा समूह वा सहवित्तीयकरण कर्जामा कोष सहभागी हुनेछ।
- (घ) कोष सहवित्तीयकरण कर्जाको धितोमा समानदरमा सहभागी हुने सम्झौतामा सरिक हुनेछ र कर्जा समूहका हकमा छुट्टै धितो स्वीकार गर्न सक्नेछ।
- (ङ) सहवित्तीयकरण कर्जा रु. १ अर्ब भन्दा बढी आवश्यक हुने परियोजनामा मात्र सहवित्तीयकरण अन्तर्गत कोषको सहभागिता हुनेछ।
- (च) कोष सहभागी हुने सहवित्तीयकरणमा कर्जा स्व:पूँजी अनुपात बढीमा ७०:३० सम्म हुनेछ। अर्थात्, कूल लागतमा कर्जाको अंश ७० प्रतिशत भन्दा बढी भएको परियोजनामा कोष सहभागी हुने छैन।
- (छ) कोषलाई कुनै पनि बैंक/वित्तीय संस्थाको साख उपयुक्तस्तरको नभएको लागेमा कोषले सहवित्तीयकरण कर्जा वा कर्जा समूहमा सहभागी हुनेछैन।

४.८.१.१ देहायको अवस्थामा कोष सहवित्तीयकरणमा सहभागी हुने छैन ।

- (क) लगानीकर्ता मध्येकै व्यक्ति ठेकेदार कम्पनीसँग सम्बन्धित रहेको भएमा,
 - (ख) जलविद्युत परियोजनाको हकमा एउटा खोलामा अलग अलग २ वटा प्रोजेक्टमा, तर, एउटै कम्पनीले सञ्चालन गर्ने सोही खोलाको अन्य परियोजनामा लगानी गर्न भने बाधा पर्ने छैन,
 - (ग) जलविद्युत परियोजनाको हकमा Dispatchable Clause मा कुनै समयमा प्राधिकरणले विद्युत खरिद नगर्ने शर्त भएमा,
 - (घ) १० मेगावाटभन्दा कम क्षमताको विद्युत परियोजना भएमा,
 - (ङ) कनेक्सन सम्झौता बमोजिमको सव-स्टेशन तयार भई नसकेको एवम् सव-स्टेशन निर्माणको काम थालनी भई नसकेको विद्युत परियोजनामा,
 - (च) त्यस्तै कम्तीमा ३० प्रतिशत up front equity finance नभई लगानी गर्नुपर्ने शर्त भएका कुनै पनि परियोजनामा,
 - (छ) निजी कम्पनीबाट संचालित परियोजनामा,
 - (ज) कोषको प्राथमिकतामा नपरेका परियोजनामा,
 - (झ) स्थानीयको समस्या (Local Dispute) परेका परियोजनामा वा समस्या भएकोमा समाधान नभईसकेको,
 - (ञ) व्यवसायीक सम्भाव्य नदेखिएको परियोजनामा ।
- * (ट) सहवित्तीयकरण कर्जामा कोष सहभागी हुन कर्जा प्रवाह हुने कम्पनी वा परियोजनाको क्रेडिट रेटिङ एजेन्सीहरूबाट साख मूल्यांकन (Credit Rating) भएको हुनुपर्ने ।

४.८.२ संस्थागत आवधिक/समयकालिन कर्जा, चालू पूँजी/चक्रिय कर्जा, ब्रिज ग्याप कर्जा: कोषले ऐनको दफा ३२, ३३, ३४, ३५, ३६ र ५३ को व्यवस्था, लगानी नीतिको सीमाको अधिनमा रही देहाय बमोजिम यस्ता कर्जाहरू प्रवाह गरिने छ ।

- (क) संस्थागत आवधिक/समयकालिन कर्जा पाँच वर्षभन्दा कम अवधिको लागि स्वीकृत गरिनेछ ।
- (ख) संस्थागत चालू पूँजी/चक्रिय कर्जा सुविधा वर्षको कम्तिमा एक पटक भुक्तानी गर्नुपर्ने वा पुनरावलोकन गर्नुपर्ने गरी स्वीकृत गरिने छ ।
- (ग) कर्जा तिर्नसक्ने क्षमता भएको संगठित संस्थाले स्थीरपूँजी कर्जा, चालूपूँजी कर्जा माग गरेमा सो कर्जा रकमलाई खाम्ने घर जग्गाको पर्याप्त धितो वा जमानीमा मात्र कर्जा प्रवाह गरिने छ ।
- (घ) ब्रिज ग्याप कर्जा ऋणी र कोषबीच भएको सम्झौता बमोजिमको हुने छ ।

४.८.३ जमानत कर्जा: कोषले ऐनको दफा ३२, ३३, ३४, ३५, ३६ र ५३ को व्यवस्था, लगानी नीतिको व्यवस्था, कोषको व्यवस्थापन विनियमावली, २०४८ को विनियम १६ र कोषले तोकेका अन्य शर्तहरूको अधिनमा रही नेपाल सरकारको जमानत, बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जमानतमा कर्जा प्रवाह गर्न सक्नेछ ।

४.९ सुरक्षित र स्वीकारयोग्य धितो:

४.९.१ निम्न विशेषता सहितका धितोका प्रकारहरूलाई कुनै ऋणको धितोको रूपमा लिन उपयुक्त रहेको मानिने छ ।

- (क) मूल्य तुरुन्तै एकीन गर्न सकिने र सहजै बजार मूल्य वा परल मूल्य वा म्याद समाप्ती रकम (Maturity value) जुन बढी छ सोही मूल्यमा बिक्री गर्न सकिने,
- (ख) मूल्य उचितरूपले स्थिर हुनु पर्दछ र सम्भावित मूल्य ह्रासका लागि पर्याप्त सीमा राखी मूल्याङ्कन गरेको हुनु पर्ने,
- (ग) ऋणदातामा सुरक्षितरूपले, प्रश्नरहीत ढंगले, कुनै जटिलता वा अनावश्यक भ्रमेला र खर्च बिना स्वामित्व हस्तान्तरण हुने गराउन कानूनी स्वामित्व स्पष्ट र बन्धनमुक्त हुनु पर्नेछ ।

४.९.२ कोषले ऋण सुरक्षित गर्न ऋणीबाट निम्न प्रकारका धितोहरू स्वीकार गर्नेछ :

- (क) जग्गा र घरको धितो र धितो/दृष्टिबन्धक,

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

- (ख) कोषको नियन्त्रणमा रहेका विक्रीयोग्य वस्तुहरु,
- (ग) कोषलाई स्वीकार्य हुने बैंक तथा वित्तीय संस्थाको नियन्त्रणमा रहेका खातामा रोक्का रहेको नगद सन्तुलन (Cash balance),
- (घ) सरकारी धितोपत्रहरु,
- (ङ) चल सम्पत्तिमा धारणाधिकार (लियन),
- (च) नेपालको धितोपत्र बजारका स्वीकारयोग्य धितोपत्रहरु,
- (छ) बैंक तथा वित्तीय संस्था (स्थानीय/अन्तर्राष्ट्रिय) को निःशर्त जमानत ।

४.९.३ थप सुरक्षणका स्वीकारयोग्य रुपहरु:

- (क) **व्यक्तिगत जमानत/कर्पोरेट जमानत/नगद आप्रवाहको जमानत** : यस्ता धितोहरुको आधारमा मात्र कर्जा स्वीकृत तथा प्रवाह गरिने छैन । कर्जा प्रदान गर्ने समयमा जमानतदाताको कर्जा पुनर्भुक्तानी क्षमता निश्चित गरिनेछ र कर्जा अवधिभर यस्तो क्षमताको नियमित पुष्टीकरण गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) **अभिभावक कम्पनीको जमानत (Cross holding)**: कोषले नेपाली वा विदेशी उद्गमका प्रमुख कम्पनीका सहायक वा सम्बद्ध कम्पनीहरुलाई प्रवाहित हुने कर्जा सुरक्षित गर्ने हेतुले सम्बन्धित अभिभावक कम्पनीको जमानतमा ऋण प्रदान गर्न सक्नेछ ।

४.९.४ संचालक समितिले धितोको प्रकृति अनुसार समय समयमा निर्धारित गरे बमोजिम ऋणको तुलनामा आवश्यक पर्ने धितोको अनुपात निर्धारण तथा परिवर्तन गर्न सक्नेछ ।

४.९.० **धितोमा रहने जग्गा, भवन र मेशिनरीको मूल्यांकन प्रक्रिया**: संस्थागत परियोजना कर्जा र कोष सहभागी भई प्रवाह हुने सहवित्तीयकरण कर्जाको धितो वापत कोषलाई प्राप्त हुने परियोजनाको जग्गा, भवन र मेशिनरीको मूल्यांकन गर्ने प्रकृया कोषले छुट्टै लगानी मूल्यांकन सम्बन्धी कार्यविधि बनाई तोकेबमोजिम गर्नेछ ।

४.९.१ **लगानी स्थगन हुने**: देशको आन्तरिक वा बाह्य कारणले कोषले तोकेको कर्जा तथा लगानीको कुनै क्षेत्र जोखिमपूर्ण देखिएमा कोषले त्यस्तो क्षेत्रमा निश्चित समयको लागि लगानी स्थगन गर्न सक्नेछ ।

४.९.२ **सरकारमाथि निर्भर रहने संस्थाहरुलाई प्रदान गरिने कर्जा**: कोषले सरकारमाथि निर्भर रहने निकायहरुलाई आफ्ना अन्य नियमित ग्राहकहरुलाई लागू हुने व्यावसायिक शर्तहरु नै पूरा गरेर व्यावसायिक आधारमा वित्तीय सेवा उपलब्ध गराउने छ । यस्ता निकायहरुलाई कर्जा प्रतिवद्धता दिनुभन्दा अगाडि कर्जा जोखिम सम्बन्धी सबै तत्वहरुको पहिचान र सम्बोधन गर्नु पर्दछ ।

तर, सरकार जमानत बसेको स्थितिमा लगानी उपसमितिको सिफारिशमा संचालक समितिले आवश्यक निर्णय गर्न सक्नेछ ।

४.९.३ **कोषबाट कर्जा प्रवाह नहुने क्षेत्र र अवस्था**: कर्जा स्वाप गर्न अर्थात कोषसँग कर्जा माग गर्ने कम्पनीलाई अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको कर्जा तिर्ने प्रयोजनको निमित्त कोषबाट परियोजना कर्जा प्रवाह हुने छैन । साथै, देहायका परियोजना, उद्योग, व्यवसायमा कोषले कर्जा लगानी गर्ने छैन ।

- (क) मदिराजन्य र सूर्तिजन्य उद्योग, क्यासिनो तथा जुवा खेलाउने उद्योगमा,
- (ख) जलविद्युत परियोजना बाहेक लिजमा लिएको जग्गा वा गुठीको जग्गा वा मोही लागेको जग्गामा संचालन हुने परियोजनामा,
- (ग) राजनैतिक दल वा राजनीतिक उद्देश्यले स्थापित संस्थामा,
- (घ) कालोसूचीमा रहेको व्यक्ति वा कम्पनीमा,
तर, कालोसूचीबाट फुकुवा भएको दुई वर्ष पुरा भएको हकमा यो खण्ड लागू हुने छैन ।
- (ङ) हातहतियार, विष्फोटक पदार्थ तथा खरखजना उद्योगमा,
- (च) प्रचलित कानुनद्वारा बन्देज गरिएका अन्य उद्योगमा ।

- * (छ) एकजना मात्र प्राकृतिक व्यक्ति संस्थापक रहेको कम्पनी,
- * (ज) एकलौटी वा साभेदारी व्यवसाय र सहकारी संस्था,
- * (झ) कोषको कर्जाको अंश २५ करोड भन्दा कम हुने कम्पनी वा परियोजनाहरू ।

४.१४ **सहायक कम्पनीमा लगानी:** कोषले ऐनको दफा ३२ (छ), (ड), (ड१), बमोजिम सहायक कम्पनी गठन गरी उक्त कम्पनीमा लगानी गर्न सक्नेछ । पूँजीबजार विकासका लागि धितोपत्र दलाल, धितोपत्र डिलर, परामर्श सेवा जस्ता सहायक कम्पनीमा लगानी गर्दा कोषबाट संचालित अन्य योजना तथा कार्यक्रमका सम्बन्धित कार्यविधिमा व्यवस्था नभएसम्मका लागि केन्द्रीय हिसाबबाट मात्र लगानी गर्न सकिनेछ । यस सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था तथा प्रक्रिया प्रचलित धितोपत्र ऐन तथा नियमावली अनुसार हुनेछ ।

परिच्छेद - ५

कर्जा वर्गीकरण र कर्जा तथा लगानी जोखिम व्यवस्था

५.१. कोषबाट प्रवाह भएका संस्थागत परियोजना कर्जा, जमानत कर्जा र सहवित्तीयकरण कर्जाको सम्बन्धमा कर्जा वर्गीकरण (Loan Classification) र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) देहाय अनुसार हुनेछ ।

वर्गीकरण	विवरण	नोक्सानी व्यवस्था
असल	भाखा ननाघेका र ३ (तीन) महिनासम्मको अवधिले मात्र भाखा नाघेको कर्जा	१%
कमसल	३ (तीन) महिनादेखि ६ (छ) महिनासम्मको अवधिले भाखा नाघेको कर्जा	२५%
शंकास्पद	६ (छ) महिनादेखि १ (एक) वर्षसम्मको अवधिले भाखा नाघेको कर्जा	५०%
खराब	१ (एक) वर्षभन्दा बढी अवधिले भाखा नाघेको कर्जा	१००%

५.२. **कर्जा नोक्सानी सम्बन्धी थप व्यवस्था:**

- (क) खराब कर्जामा वर्गीकरण गरी सो कर्जाको लागि शतप्रतिशत कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरिसकेपछि अतिरिक्त व्यवस्था गर्नुपर्ने छैन ।
- (ख) भाखा नाघेको साँवा किस्तालाई मात्र कर्जा वर्गीकरण र कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गरिने छ ।
तर, कूल कर्जाको २५ प्रतिशत वा सोभन्दा बढी रकमले भाखा नाघेमा बाँकी रहेको सम्पूर्ण कर्जा रकमलाई उपदफा ५.१ बमोजिम कर्जा वर्गीकरण गरी कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) पुनर्संरचना वा पुनर्तालिकीकरण भएको संस्थागत कर्जाको हकमा वार्षिक १२.५० प्रतिशतका दरले कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
तर, पुनर्संरचना वा पुनर्तालिकीकरण भएको कर्जाको साँवा ब्याज लगातार दुई वर्षसम्म नियमित बुझाएमा त्यस्तो कर्जालाई असल कर्जामा पुनः वर्गीकरण गर्न सकिने छ ।
- (घ) कम्पनीलाई प्रवाह भएको चालुपूँजी कर्जामा चार त्रैमासिकको ब्याज नियमित नबुझाएमा साँवाको शतप्रतिशत नोक्सानी व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) सहवित्तीयकरण कर्जाको रकममा अगुवा बैंकले गरेको वर्गीकरण तथा नोक्सानी व्यवस्था अनुसार नै कर्जा नोक्सानी व्यवस्था कायम गरिने छ ।
- (च) नागरिक लगानी कोष ऐन, २०४७ बमोजिम नेपाल सरकारको निर्देशन वा जमानतमा प्रवाह भएको कर्जामा र नेपाल सरकारको पूर्ण स्वामित्व वा अधिकांश स्वामित्व भएको संगठित संस्थामा प्रवाह भएको कर्जामा कर्जा नोक्सानी व्यवस्था गर्नुपर्ने छैन ।
- (छ) कोषबाट सहभागीहरूलाई प्रवाह भएको सहभागी विशेष सापटीमा जोखिम व्यवस्था गरिने छैन ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

तर, कुनै कारणले सम्बन्धित सहभागीहरूको कोषकट्टी रकमभन्दा विशेष सापटी रकम बढी हुन गएमा त्यस्तो बढी सापटी रकमको शत प्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरिने छ ।

- (ज) कोषबाट सहभागीहरूलाई प्रवाह भएका सहभागी विशेष सापटी बाहेकका कर्जा तथा सापटीहरूमा जोखिम व्यवस्था गर्दा समग्र कर्जा तथा सापटीका आधारमा गरिने छ । सोही आधारमा प्रत्येक वर्ष उक्त कर्जा तथा सापटीहरूको अन्तिम मौज्जातको कम्तिमा दश प्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरिने छ ।

५.३ लगानीको वर्गीकरण तथा जोखिम व्यवस्था:

- (क) नेपाल सरकार वा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट समय समयमा जारी हुने सरकारी सुरक्षणपत्रहरूमा कोषले गरेको लगानीमा जोखिम व्यवस्था गरिने छैन ।
- (ख) शेयर तथा डिबेञ्चरमा गरिएको लगानीको परल मूल्यभन्दा बजार मूल्य आर्थिक वर्षको अन्त्यमा कम भई फरक परेमा कम भएको लगानी रकममा शतप्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरिने छ ।
- (ग) कोषले बैंक तथा वित्तीय संस्थामा राखेको मुद्धती निक्षेपको अवधि समाप्त भई वा अन्य कुनै कारणबाट कोषले फिर्ता भुक्तानी माग गरेको तीन (३) महिनाभित्र फिर्ता हुन नसकेमा यस्तो मुद्धती निक्षेपको लगानीमा प्रत्येक आर्थिक वर्षमा बीस प्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरी पाँच वर्षमा शत प्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरिने छ ।
- * (घ) नेपाल राष्ट्र बैंकले कारोबारमा बन्देज लगाएको, शिघ्र सुधारात्मक कारवाहीमा परेको, दामासाहिमा परेका वा खारेजीको प्रक्रियामा गएका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा कोषले गरेको निक्षेप लगानीमा विद्यमान नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान अनुसार शत प्रतिशत जोखिम व्यवस्था गरिने छ ।

तर, उक्त बन्देज लगाइएको तथा कारवाहीमा रहेको अवधि समाप्त भई पुनः संचालनमा आएको अवस्थामा यो खण्ड अनुसारको जोखिम व्यवस्था आवश्यक हुने छैन ।

५.४ कर्जा तथा लगानीको जोखिम व्यवस्थापन: लगानी नीति अनुरूप प्रवाह हुने वा भएको कर्जा तथा लगानीका जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी विधि र प्रक्रियाको लागि जोखिम व्यवस्थापन निर्देशिका बनाई लागु गरिनेछ ।

परिच्छेद - ६

लगानी सम्बन्धी संरचनागत व्यवस्था र अख्तियारी

६.१. **लगानी उपसमिति:** कोषको कार्यकारी निर्देशकको संयोजकत्वमा *मुख्य व्यवस्थापक, वित्त व्यवस्थापन विभाग र लगानी विभागका विभागीय प्रमुखहरू सदस्य र लगानी महाशाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहने गरी पाँच जना सदस्य रहेको एक लगानी उपसमिति गठन गरिने छ । यस समितिका कार्यहरू निम्नानुसार रहेकाछन् :

- (क) लगानी नीतिको सीमाभित्र रही तोकिएको विधि, प्रकृया र मापदण्डको अधिनमा रही सरकारी सुरक्षणपत्र, नेपाल राष्ट्र बैंकबाट निष्काशित सुरक्षणपत्र, बाणिज्य बैंकमा निक्षेप राख्ने निर्णय र यस नीतिगत व्यवस्था अनुसारका मापदण्ड पुरा गरेका हकप्रद शेयर तथा सामुहिक लगानी कोषका लागि प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी विनियमावली अनुसार सुरक्षित गरिएको शेयर/डिबेञ्चरमा लगानी गर्ने,
- (ख) खण्ड “क” बाहेकका अन्य कर्जा तथा लगानी गर्नु परेमा आवश्यक सिफारिश सहित संचालक समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) नागरिक लगानी कोषको नेतृत्व वा अन्य संस्थाको नेतृत्वमा बैंक/वित्तीय संस्था/फर्म/कम्पनीहरूको प्राथमिक शेयर निष्काशन गर्दा प्रचलित नीतिगत व्यवस्था बमोजिम शेयर प्रत्याभूति गर्ने,
- (घ) लगानीको निर्णय, लगानी संरचना, ब्याजदर तथा तरलताको स्थिति विश्लेषण गरी जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमितिको मासिक बैठकमा पेश गर्ने,
- (ङ) लगानी नीति र कर्जा तथा लगानी व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउने उपाय, विधि र प्रक्रियाको परिमार्जन सम्बन्धमा आवश्यक सुझाव समिति समक्ष पेश गर्ने ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

६.२. **जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमिति:** संचालक समितिले तोके बमोजिमका संचालक समितिका एकजना सदस्यको संयोजकत्वमा अर्को एक जना संचालक समिति सदस्य सहित, *मुख्य व्यवस्थापक र जोखिम व्यवस्थापक रहने गरी बढीमा चार सदस्यीय जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमिति गठन गरिनेछ। जोखिम व्यवस्थापकले यो उपसमितिको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्नेछन्।

- (क) कोषको लगानी सम्बन्धी उजुरी आएमा छानवीन गर्ने,
- (ख) लगानी नीतिको अधिनमा रही कोषको लगानीको विधि, प्रक्रिया र प्रणालीको अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने,
- (ग) कम्तीमा कर्जा तथा लगानीका त्रैमासिक प्रगती विवरण अनुगमन गर्ने र संचालक समितिलाई त्रैमासिक प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (घ) लगानी नीतिमा आवश्यक परिमार्जनको लागि संचालक समिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ङ) समग्र अर्थतन्त्र तथा कोषको लगानी ब्याजदर तथा तरलताको अनुगमन तथा विश्लेषण गरी लगानी उपसमितिलाई आवश्यक सुझाव दिने।

परिच्छेद - ७

लगानी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था

७.१ **लगानीको अभिलेख राख्ने:**

- (क) बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट मुद्दती निक्षेप लगानीका सम्बन्धमा प्राप्त कोटेशन/प्रस्तावमा उल्लेखित विवरण तथा मुद्दती निक्षेप लगानीको निर्णयलाई अनुसूची ५ अनुसार अभिलेख राख्नु पर्नेछ।
- (ख) कोषको लगानी महाशाखाले आफ्नो लगानीको आवश्यक सुरक्षा र सुरक्षित जिम्मा प्रमाणित गर्ने कागजात एवं रसिद/भरपाई वा अन्य आवश्यक दस्तावेज सम्बन्धी सबै अभिलेखहरू सुरक्षित राख्नु पर्नेछ।
- (ग) प्रत्येक महाशाखाको प्रमुख पदाधिकारीले प्राप्त गरेको वा प्रेषित गरेको दस्तावेजहरूको प्रमाणित अभिलेख र अद्यावधिक विवरण देखिने रजिष्टर सहित सुरक्षित गर्नु पर्नेछ।
- (घ) कार्यकारी निर्देशकले दस्तावेज राखिएका सुरक्षित स्थलहरू बारे सम्बन्धित कर्मचारीबाट देहायको विवरण सहितको प्रतिवेदन लिनु पर्नेछ।
 - (१) मुद्दती निक्षेपमा लगानी गरेको संस्था तथा रकम उल्लेखित विवरण,
 - (२) समयमा साँवा ब्याज भुक्तानी नगर्ने संस्थाको अभिलेख,
 - (२) मागेको बखतमा प्राप्त हुने लगानीको विवरण,
 - * (३) शेयरमा गरिएको लगानी, रिपोर्टिङ अवधिभर कारोबार भएको शेयरको लक्षित योजना अनुसारको अभिलेख, विवरण/रिकन्सलिएशन,
 - (४) अन्य लगानी सम्बन्धी आवश्यक विवरणहरू।

७.२. **प्रतिवेदन दिने:** लगानी व्यवस्थापकले लगानीको विस्तृत विवरण समेटिएको प्रतिवेदन कोषको कार्यकारी निर्देशक मार्फत जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमितिमा पेश गर्नु पर्नेछ। प्रतिवेदनमा देहायका विषयहरू समावेश हुनेछन् :

- * (क) रिपोर्टिङ अवधिको अन्त्यमा स्वामित्वमा रहेका धितोपत्रहरूको लगानी मिति तथा साँवा भुक्तानी मिति अनुसारको सूची,

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित।

* पहिलो संशोधनबाट संशोधित।

- (ख) पोर्टफोलियोको साँवा भुक्तानी मितिसम्म प्राप्त हुने आन्तरिक प्रतिफल दरको भारित औसत र कोषको लागत प्रतिशत,
- (ग) क्षेत्रगत र विषयगत लगानी विवरण,
- (घ) पोर्टफोलियोको कार्य सम्पादन,
- (ङ) समिति र जोखिम व्यवस्थापन तथा लगानी अनुगमन उपसमितिले माग गर्ने अन्य विवरणहरू ।

७.३. **कार्य सम्पादनको मापन:** पोर्टफोलियोबाट लगानीमा प्राप्त प्रतिफल सम्बन्धमा लगानीको प्रतिफल गणना गर्दा पोर्टफोलियोको बजार मूल्य र नेप्से परिसूचकमा आधारित पोर्टफोलियोको समग्र प्रगतिको आधारमा गरिनेछ, जसमा निम्न कुराहरू समावेश हुनेछन् :

- (क) स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको पूँजीगत मूल्यमा परिवर्तन,
- (ख) व्यवस्थापन गरिएको लगानी पोर्टफोलियोको सम्पत्तिबाट प्राप्त आय,
- (ग) सम्पत्ति विक्रीबाट प्राप्त रकम र खरिद गरेको सम्पत्तिको लागत ।

७.४ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली:** कर्जा र लगानीका उद्देश्य पूरा गर्न र लगानीको अनुपयुक्त प्रयोग हुने जोखिमबाट सुरक्षित गर्न कार्यकारी निर्देशकले प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र प्रक्रियाहरूको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीले निम्न विषयहरूलाई समेट्नु पर्नेछ :

- (क) आपसी साँठगाँठ तथा अपारदर्शी लगानी नियन्त्रण,
- (ख) कारोबारको अख्तियारलाई लेखा र अभिलेख राख्ने प्रणालीबाट छुट्याउने,
- (ग) लेखा तथा अभिलेख सुरक्षितसाथ राख्ने,
- (घ) अख्तियारको प्रत्यायोजन,
- (ङ) बैंक निक्षेप तथा अन्य लगानीको हिसाबमिलान सम्बन्धमा,
- (च) लगानीका मापदण्डहरूको परिपालन र रेखदेख,
- (छ) परिपालना नभएको र उल्लंघन भएका विषयहरूको रिपोर्टिङ,
- (ज) कोषको असुली कार्यविधिको कार्यान्वयन पक्षको नियमित अनुगमन प्रणालीको व्यवस्था र प्रचलित अभ्यासहरूको प्रभावकारीताको रिपोर्टिङ,
- (झ) यो नीति कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने आन्तरिक कार्यविधि तयार गरी लागू गर्ने ।

७.५ **हिसाब राफसाफ तथा फछ्यौट:** समयमा हिसाब राफसाफ तथा फछ्यौट हुन नसक्दा हुने नोक्सानबाट बच्न कोषले समयमा नै कारोबारको हिसाब राफसाफ तथा फछ्यौट गर्नुपर्नेछ । हिसाब राफसाफ तथा फछ्यौट हुन नसक्दा सिर्जित हुने नोक्सानको जोखिम न्यूनतम गर्न कोषले आवश्यक साधन, प्रणाली, उपयुक्त नियन्त्रण प्रणाली सहितको पूर्वाधार र उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।

*७.६ **शेयर लगानी गरेको संस्थाको साधारण सभा सम्बन्धी:** कोषले लगानी गरेका शेयरहरूमध्ये मतदानको हक भएका शेयरहरूमा कोषले आफ्नो मतदानको हक प्रयोग संचालक समितिको निर्णय अनुसार गर्नेछ ।

*७.७ **लगानी तथा लगानी प्रतिफलको असुली**

*७.७.१ **मुद्दती निक्षेप लगानी :**

- (क) मुद्दती निक्षेपमा गरिएको लगानी रकमको म्याद समाप्ती हुनु ७ दिन अघि सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई पत्र मार्फत फिर्ता भुक्तानी गर्ने कोषको खाताको विवरण खुलाई ताकेता गर्नुपर्ने छ । मुद्दती निक्षेपमा प्राप्त हुने आवधिक ब्याज, म्याद समाप्ती भएको दिनसम्मको ब्याज तथा साँवा रकम कोषको खातामा तोकिएको दिनमा (सार्वजनिक दिन परेमा सो पछिको कार्यालय खुल्ने दिन) प्रविष्टी नगर्ने संस्थाहरूलाई उक्त मुद्दती निक्षेपको ब्याजदर वा नयाँ मुद्दती निक्षेप लगानीमा लागू भएको उच्चतम ब्याजदर मध्ये जुन बढी छ सोहि ब्याजदरमा थप २ प्रतिशत विलम्ब ब्याज असुलउपर गरिने छ । साथै, उक्त हिसाब किताब राफसाफ नभएसम्म उक्त बैंक तथा वित्तीय संस्थामा नयाँ मुद्दती निक्षेप तथा डिब्रेञ्चर लगानीमा रोक लगाईने छ ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

(ख) कोषको निक्षेप लगानी रहेको संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंकले समस्याग्रस्त घोषणा गरेमा, निक्षेप लगानी गरेका संस्थाहरुको विद्यमान बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन बमोजिम खारेजीको प्रकृत्यामा गएमा वा ऐन बमोजिम फरफारकको कारवाही अगाडी बढेमा प्रचलित कानून अनुसार असुली प्रक्रिया तत्काल अगाडी बढाईनेछ ।

***७.७.२ संस्थागत ऋणपत्र लगानी:**

- (क) सूचिकृत नभएका संस्थागत ऋणपत्रहरुको ब्याज तथा साँवा रकम प्राप्त हुने समय भन्दा ७ दिन अघि सम्बन्धित संस्थालाई पत्र मार्फत प्रतिफल जम्मा गर्ने कोषको खाताको विवरण खुलाई ताकेता गर्नुपर्ने छ । साथै कर्पोरेट ऋणपत्रको लगानी गर्ने प्रयोजनको लागि भुक्तानी भएको रकमको भुक्तानी भएको दिनदेखि बाँडफाँड भएको दिनसम्मको उल्लेखित दररेटमा खण्डीत अवधिको ब्याज आए नआएको अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) सूचिकृत भएका संस्थागत ऋणपत्रहरुको लगानी प्रतिफल भने सम्बन्धित संस्थाले कोषको डिम्याट खातामा उल्लेख भएको बैंक खातामा तोकिएको दिनमा (सार्वजनिक दिन परेमा सो पछिको कार्यालय खुल्ने दिन) जम्मा गर्नुपर्नेछ । उक्त रकम कोषको खातामा तोकिएको दिनमा प्रविष्टी नगर्ने संस्थाहरुलाई उक्त डिबेन्चरमा उल्लेखित ब्याजदरमा थप २ प्रतिशत विलम्ब ब्याज असुलउपर गरिने छ । साथै, उक्त हिसाब किताब राफसाफ नभएसम्म उक्त संस्थामा नयाँ मुद्दती निक्षेप तथा डिबेन्चर लगानीमा रोक लगाईने छ ।
- (ग) कोषको संस्थागत डिबेन्चर लगानी रहेको संस्थालाई नेपाल राष्ट्र बैंकले समस्याग्रस्त घोषणा गरेमा, विद्यमान बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन बमोजिम खारेजीको प्रकृत्यामा गएमा वा ऐन बमोजिम फरफारकको कारवाही अगाडीमा बढेमा प्रचलित कानून अनुसार असुली प्रक्रिया तत्काल अगाडी बढाईनेछ ।

***७.७.३ शेयर लगानी :**

शेयर बिक्री गर्दा प्रचलित धितोपत्र सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थामा उल्लेख भएको समय भित्र बिक्रीबाट प्राप्त रकम कोषले तोकेको बैंक खातामा जम्मा भए नभएको अनुगमन गर्नु पर्नेछ । समयमै कोषको बैंक खातामा प्रविष्ट नभएको पाइएमा सम्बन्धित धितोपत्र दलाललाई प्रचलित बचत खातामा प्राप्त हुने अधिकतम ब्याजदरमा थप २ प्रतिशत विलम्ब ब्याज असुल उपर गरिने छ । साथै, उक्त हिसाब किताब राफसाफ नभएसम्म उक्त धितोपत्र दलालसँग कारोबार गरिने छैन ।

परिच्छेद - ८

विविध

- ८.१ “लगानी नीति, २०६९” खारेज गरिएको छ ।
- ८.२ “लगानी नीति, २०६९” अन्तर्गत भएका सम्पूर्ण उपसमितिहरु खारेज गरिएका छन् ।
- ८.३ “बैंक तथा वित्तीय संस्थाको मुद्दती निक्षेप लगानी निर्देशिका-२०६७” खारेज गरिएको छ ।
- ८.४ “लगानी नीति, २०६९” अन्तर्गतका भएका सम्पूर्ण लगानीहरु यसै नीति अन्तर्गत भएको मानिनेछ ।
- ८.५ कोषमा प्रचलित लगानी सम्बन्धी कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु यस नीति अन्तर्गत बनेको मानिनेछ र यस नीतिमा उल्लेख भएका विषयहरु कार्यविधिहरुमा बाभिएमा बाभिएको हदसम्म यसै नीति बमोजिम हुनेछ ।
- ८.६ संचालक समितिले आवश्यकता अनुसार यस नीतिलाई संशोधन, परिमार्जन वा खारेज गर्न सक्नेछ ।
- ८.७ यस नीतिको व्याख्याको सम्बन्धमा द्विविधा उत्पन्न भएमा संचालक समितिको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

* दोश्रो संशोधनबाट संशोधित ।

अनुसूची १:

(उपदफा नं. ४.२.५ सँग सम्बन्धित)

नागरिक लगानी कोषको मुद्दती निक्षेप लगानी सम्बन्धी सूचना

(मिति २०७७/...../..... गतेको गोरखापत्रमा प्रकाशित)

यस कोषले रु..... (अक्षरेपी रु.) नेपाल राष्ट्र बैंकबाट इजाजतपत्र प्राप्त “क” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थामा वर्षे/महिने मुद्दती निक्षेपमा लगानी गर्न इच्छुक भएकोले उक्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट आफुले लिन चाहेको रकम, व्याजदर र व्याज भुक्तानी गर्ने समयावधी उल्लेख गरी मिति २०७७/.../... गते दिउँसो बजेभित्र सिलवन्दी प्रस्ताव बुझाउन आह्वान गरिएको छ । विस्तृत विवरण कोषको वेवसाईट www.nlk.org.np मा उपलब्ध रहेको व्यहोरा अनुरोध छ ।

नागरिक लगानी कोष

लगानी महाशाखा

नयाँ बानेश्वर, काठमाण्डौं ।

अनुसूची २:
(उपदफा नं. ४.२.५ सँग सम्बन्धित)
गोप्य शिलबन्दी कोटेशन फारम

मिति:.....

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशक
नागरिक लगानी कोष,
नयाँ बानेश्वर, काठमाण्डौ ।

विषय: मुद्दती निक्षेपमा लगानी सम्बन्धी शिलबन्दी फारम ।

महोदय,

त्यस कोषको मिति को प्रस्ताव आह्वान बमोजिम यस बैंकले त्यस कोषको लगानी नीति अनुसार देहाय बमोजिमको शर्तमा रु. (अक्षरेपी) निक्षेप स्वीकार गर्न इच्छुक भएकोले यो दरभाउपत्र पेश गरेका छौं ।

१) शर्तहरू :

(क) प्रस्तावित व्याजदर:

(ख) व्याज भुक्तानी गर्ने अवधि:

२) यस बैंकको वित्तीय विवरण देहाय बमोजिम रहेको व्यहोरा अनुरोध छ ।

क्र.सं.	वित्तीय विवरण	गत आर्थिक वर्ष २०.../.... को वित्तीय विवरण	गत मसान्तको वित्तीय विवरण
१	नागरिक लगानी कोषमा रहेको निक्षेप/कुल निक्षेप अनुपात (प्रतिशतमा)		
२	संस्थागत निक्षेप/ कुल निक्षेप अनुपात (प्रतिशतमा)		
३	निष्कृत्य कर्जा (प्रतिशतमा)		
४	खुद तरल सम्पत्ति स्वदेशी निक्षेपको प्रतिशत		
५	कर्जा/स्वदेशी निक्षेप तथा प्राथमिक पूँजी अनुपात (प्रतिशतमा)		
६	जगेडा कोष र चुक्ता पूँजी रु.		
७	खुद सञ्चालन मुनाफा रु.		
८	प्रति शेयर नेटवर्थ रु.		
९	कोषको नाममा रहेको हालसम्मको निक्षेप रकम रु.		
१०	प्राथमिक पूँजी अनुपात		
११	पूँजी कोष अनुपात		

नोट: सम्पूर्ण विवरण नभरेको कोटेशन बोलकबोल प्रक्रियामा समावेश गरिने छैन ।

बैंकको आधिकारिक पदाधिकारीको

दस्तखत:

नाम:

पद:

सम्पर्क नं.(मोवाइल):

बैंकको नाम:-

बैंकको ठेगाना:-

बैंकको छाप:-

ईमेल ठेगाना:-

अनुसूची ३
(उपदफा ४.२.४ सँग सम्बन्धित)

आ.व. मा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुको आवश्यक विवरण

संस्था को नाम	इमेल/ फोन	चुक्ता पूँजी	जगेडा कोष	जम्मा चुक्ता पूँजी र जगेडा कोष	उक्त संस्थाको गत त्रैमासको जम्मा निक्षेप	कोषको उक्त संस्थामा रहेको जम्मा निक्षेप	कोषको उक्त संस्थामा रहेको डिभेन्चर लगानी	निक्षेप र डिभेन्चर अनुपात (कोषको निक्षेप र डिभेन्चर) र (चुक्ता पूँजी र जगेडा कोष)	(कोषको निक्षेप र डिभेन्चर) / (चुक्ता पूँजी र जगेडा कोष) अनुसारको Ranking	अधिकतम लगानी योग्य सीमा	लगानी योग्य सीमाको उपभोग प्रतिशत	साधारण शेयर जारी गरेको निष्काशन स्वीकृत पाएको (छ वा छैन)	सिर्सिड अनुपात प्रतिशत	प्राथमिक पूँजी अनुपात	पूँजी कोष अनुपात	निष्कृत्य कर्जा अनुपात प्रतिशत	तरलता अनुपात	ना. ल. कोषमा रहेको निक्षेप/ कुल निक्षेप अनुपात (प्रतिशतमा)	संस्थागत निक्षेप/ कुल निक्षेप अनुपात (प्रतिशत मा)	खुद सञ्चालन मुनाफा रु.	प्रति शेयर नेटवर्थ रु.	कर्जा : स्वपूँजी अनुपात	कैफियत	
A	B	C	D	E = (C+D)	F	G	H	I = (G+H)/ E	J	K= 15%* F or 50%* E which ever is less	L= (G+H) /K	M	N	O	P	Q	R	S = G/F	T	U	V	W	X	

अनुसूची ४
(उपदफा ४.२.६ सँग सम्बन्धित)
गोप्य सिलबन्दी प्रस्तावहरु खोलिएको विवरण

मिति २०७९/०९/०९ गतेको गोरखापत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम मिति २०७९/०९/०९ गते दिउँसो बजेसम्म कोषमा दर्ता भएका निम्न बमोजिमका वटा मुद्दा निक्षेपको लागि प्राप्त सिलबन्दी प्रस्तावहरु मिति २०७९/०९/०९ गते कोषका निम्न पदाधिकारीहरुको रोहवरमा खोल्ने कार्य सम्पन्न भयो ।

क्र. सं.	संस्थाको नाम	सिलबन्दी आवेदन प्रस्ताव प्राप्त मिति	दर्ता नं.	खामबन्दी विवरण
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				
१७				
१८				
१९				
२०				
२१				
२२				
२३				
२४				
२५				
२६				
२७				
२८				

उपस्थित व्यक्तिहरुको हस्ताक्षर:

.....
लगानी महाशाखा
प्रमुख

.....
प्रशासन प्रमुख

.....
लेखा प्रमुख

.....
लगानी विभाग प्रमुख

अनुसूची ५
(दफा ७.१ सँग सम्बन्धित)
निक्षेप निर्णय विवरण

क्र.स.	संस्थाको नाम	शिलवन्दी आवेदन दर्ता नं	भाग रकम	प्रस्तावित व्याजदर प्रतिशतमा	व्याजदर भुक्तानी अवधि	Effective Annual Interest Rate (EAR)	EAR अनुसारको Ranking	निक्षेप अवधि	जम्मा चुक्ता पूँजी र जगेडा कोष	उक्त संस्थाको हालको जम्मा निक्षेप	कोषको उक्त संस्थामा रहेको जम्मा निक्षेप	कोषको उक्त संस्थामा रहेको डिबेन्चर लगायी	अधिकतम लगायी योग्य सीमा	अधिकतम लगायीयोग्य सीमाको उपभोगिता प्रतिशत	लगायीयोग्य सीमाको उपभोगिता प्रतिशत अनुसारको Ranking	बोलकबोल रकमको वढीमा २० प्रतिशत रकम	निक्षेप निर्णय R				निर्णय पश्चात निक्षेप र डिबेन्चर अनुपात (कोषको निक्षेप र डिबेन्चर) / (चुक्ता पूँजी र जगेडा कोष) S	कौफयत T
																	वैक	रकम	व्याजदर (EAR)	भुक्तानी अवधि		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	$N = 15\% * K \text{ or } 50\% * J \text{ whichever is less}$	$O = (L+M) / N$	P	Q						

